

Магістр 2 курсу

фінансового факультету ХНЕУ

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ**

Анотація. Розглянуто сучасні тенденції інноваційної активності підприємств у Харківському регіоні, проаналізовано інноваційну діяльність промислових підприємств.

Аннотация. Рассмотрены современные тенденции инновационной активности предприятий в Харьковском регионе, проанализирована инвестиционная деятельность промышленных предприятий.

Annotation. The modern trends of innovative activity of Kharkiv region enterprises are considered, the investment activity of industrial plants is analysed.

Ключові слова: інвестиційна активність, інвестиційна діяльність, Харківський регіон, структура фінансування.

Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Особливість інноваційної діяльності як одного з різновидів підприємницької діяльності полягає в тому, що вона є діяльністю підвищеного ризику порівняно зі звичайним підприємництвом. Такий ризик обумовлений новизною, творчим характером науково-технічної роботи, можливістю отримання як позитивного, так і негативного результату [1].

Усвідомлення важливості інноваційної діяльності сприяло тому, що проблема її активізації стала об'єктом пильної уваги, а необхідність теоретичного та практичного вирішення цього питання перейшло в ранг першочергових завдань як на державному, так і на регіональному рівні.

Аналіз показав, що в цей період інноваційна система України переживає не найкращі часи свого становлення та розвитку, що більшість експертів-науковців визначається як кризовий, і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах.

Нинішню ситуацію, що склалася в економіці України, відрізняє той факт, що за наявності в країні значних фундаментальних і технологічних наробок відбувається зниження активності інноваційної діяльності, пов'язаної передусім із браком власних коштів у підприємств і обмеженістю бюджетного фінансування. Вирішення наявної на сьогодні проблеми збільшення обсягів вітчизняного виробництва можна зумовити двома чинниками: збільшенням купівельної спроможності підприємств і населення та зростанням конкурентоспроможності товарів вітчизняного виробника на внутрішньому і зовнішньому ринках.

конкуентоспроможність шляхом постійного оновлення технологій, товарів і послуг різноманітного призначення, стабілізацією і розширенням ринків збуту, ефективним використанням науково-технічного потенціалу і стимулюванням його зростання [2].

Розглянемо сучасні тенденції та особливості інноваційної діяльності на прикладі Харківського регіону. Так, у 2011 р. інноваційною діяльністю займалося 146 підприємств або 18,4 % обстежених промислових підприємств регіону (у минулому році – 161 підприємство або 19,7 %) [3].

Харківський регіон перевищує загальнодержавний показник питомої ваги підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, у загальній кількості обстежених промислових підприємств, який в цілому по Україні складає 16,2 %. За цим показником регіон посідає десяте місце по Україні. Серед регіонів Східної України Харківський регіон помітно випереджав такі промислово орієнтовані регіони, як: Луганський (13,5 %), Донецький (10,6 %), Дніпропетровський (8,7 %) [3].

Зміну основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств області за 2010 – 2011 рр. наведено на рис. 1.

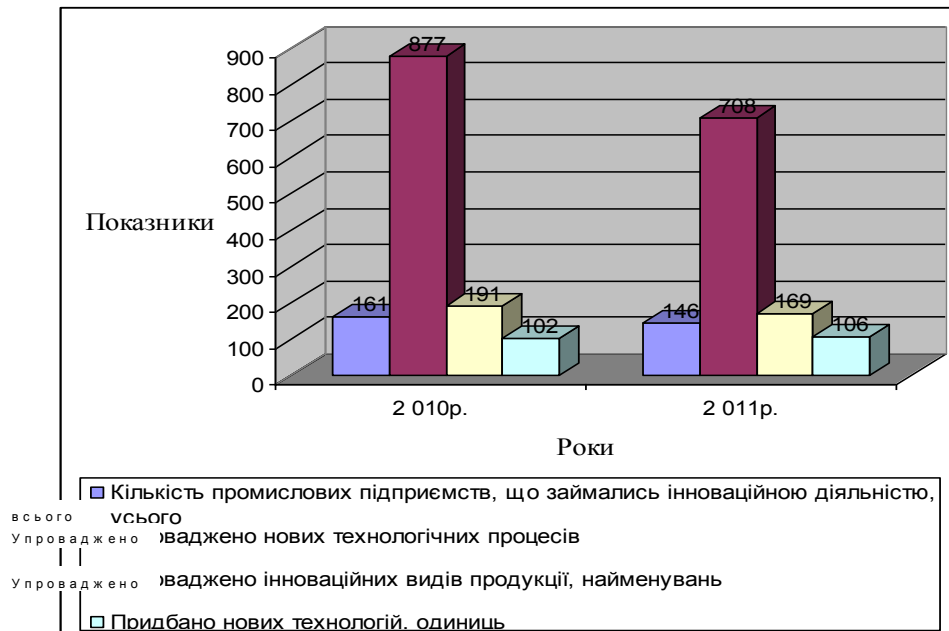

Рис. 1. Показники інноваційної діяльності промислових підприємств регіону

Аналізуючи показники інноваційної активності та діяльності підприємств у Харківській області, можна сказати, що найбільше було впроваджено нових технологічних процесів, а найменше – придбано нових технологій.

Найбільш активно інноваціями займалися підприємства з виробництва коксу і продуктів нафтоперероблення, хімічної і нафтохімічної промисловості, машинобудування та підприємства з виробництва і розподілення електроенергії, газу, води (відповідно – 50,0 %, 26,3 %, 23,7 % та 22,0 % від загальної кількості підприємств цих видів промислової діяльності) [3].

Загальний обсяг інноваційних витрат промислових підприємств регіону у 2011 році склав 806,0 млн грн (у минулому році – 525,9 млн грн). Значну більшість коштів на нововведення витрачали підприємства з добування паливно-енергетичних корисних копалин та машинобудівного комплексу.

Із загальної кількості промислових підприємств регіону, які займалися інноваційною діяльністю у звітному році, впроваджували інновації у виробництво 139 підприємств (17,5 % обстежених промислових або 95,2 % з тих, що займалися інноваціями). При цьому, 49 підприємств упроваджували інноваційну продукцію, 100 – інноваційні процеси; інноваційну продукцію реалізовували 83 підприємства, з них нову для ринку – 28, нову для підприємства – 65 [3].

Крім того, на 20 підприємствах (13,7 % з тих, що займалися інноваційною діяльністю) були придбані нові технології (технічні досягнення) у кількості 106 одиниць; 16 підприємств запроваджували організаційні інновації, 11 – маркетингові.

На рис. 2 наведена структура джерел фінансування інновацій.

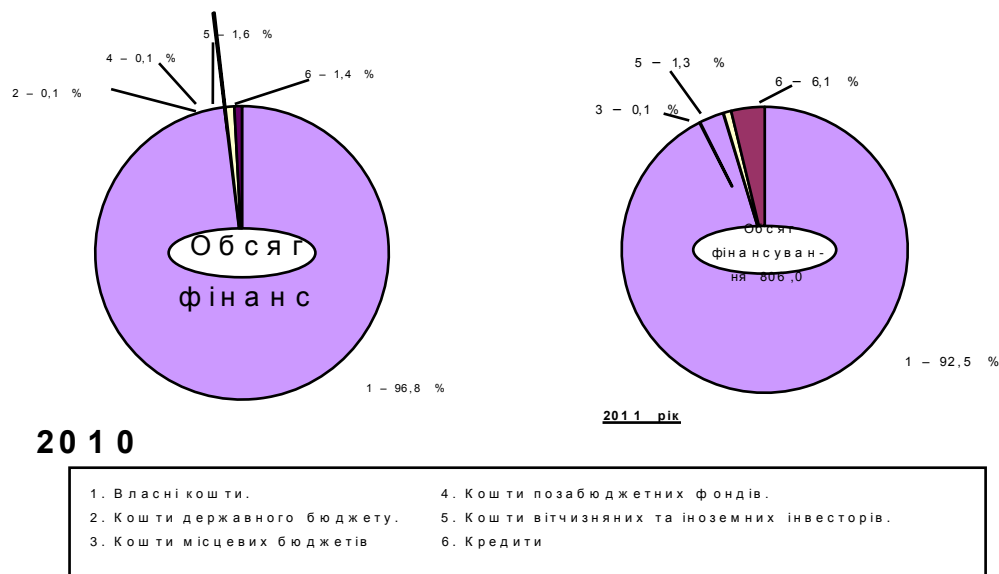

Рис. 2. Структура фінансування інновацій за джерелами надходження коштів, %

Як видно з рис. 2, в 2011 році фінансування інновацій було більше на 276,1 млн грн, що є дуже позитивним явищем для Харківського регіону. Найбільшу частку фінансування займають власні кошти (92,5 %), кошти державного бюджету складають 6,1 %, кошти місцевих бюджетів – 1,3 %, кредити – 0,1 %.

Протягом 2011 р. було впроваджено 169 інноваційних видів продукції, з яких 83 – належать до машин, устаткування, приладів, апаратів тощо. Також упроваджено у виробництво 708 нових технологічних процесів, з них 45 – маловідходні та ресурсозберігаючі. Найактивніше процесовими інноваціями займалися на підприємствах машинобудування (630 процесів), з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (21 процес), легкої промисловості (14 процесів) [3].

Обсяг інноваційної продукції, реалізованої промисловими підприємствами регіону впродовж 2011 р., становив 1 328,9 млн грн або 2,4 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2010 р. – відповідно 1 473,4 млн грн або 3,1 %). Найбільший обсяг інноваційної продукції реалізовано підприємствами машинобудування (955,5 млн грн або 8,0 % від обсягу реалізованої промислової продукції галузі), підприємствами хімічної і нафтохімічної промисловості (179,5 млн грн або 5,6 %) [3].

Отже, розвиток інноваційної діяльності є необхідною умовою та запорукою успішного розвитку кожної держави загалом. Однією з головних проблем, що

гальмують розвиток високотехнологічного сектору економіки, залишається відсутність фінансування та недостатньо ефективна державна інноваційна політика, що призводить до скорочення числа наукових працівників, ускладнює отримання економічної віддачі у вигляді завершених інноваційних пропозицій та їх реалізації у сферах вітчизняної економіки. На жаль, в Україні відсутні дієві механізми підтримки, стимулювання, розвитку інноваційної системи, що підтверджує аналіз інноваційної активності підприємств Харківського регіону.

Наук. керівн. Аксьонова І. В.

Література: 1. Федулова І. В. Теоретичні положення з визначення категорій: інноваційний процес і інноваційна діяльність // Проблеми науки. – 2008. – № 8. 2. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації // Я. А. Жаліло, Я. Б. Базілюк, Я. В. Белінська та ін. ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2005. – С. 332. 3. prstat.kharkov.ukrtel.net/.